

Ar franču vieglumu no ziemeļiem

DAGNIJA DRUNGILA

Starptautiskajā Rakstnieku un tulkotāju mājā ar *Nordic Culture Point* projekta atbalstu, kas finansē Ziemeļvalstu autoru rezidences, šomēnes viesojas igauņu franču filoloģe, tulkotāja un redaktore Heli Allika. Nelielā sarunā viņa ļauj paraudzīties uz pilsētu un darbu rezidencē no sava skatpunkta.

Heli Allika studējusi literatūras teoriju Igaunijas Humanitārajā institūtā, bet vēlāk moderno franču literatūru Sorbonā, tulko franču literatūru igauņu valodā un sarunā *Ventas Balsij* saka, ka caur abām valodām sevi atklājusi divas izteikti atšķirīgas personības puses. Vienu – noslēgtu, dziļā sasaistē ar dabu jeb, kā Allika dēvē: no mežiem nākušo, igauņisko un otru – enerģisku un dzirkstošu francisko pusi. Katra no tām atklājas, atrodoties attiecīgajā kultūrtelpā, dzīvojot konkrētās valodas tekstā, un izteikti tulkotāja to izjūt, strādājot rakstnieku un tulkotāju rezidencēs.

«Francijā un Šveices franciskajā daļā visi ir ļoti atvērti, rezidencēs kopā gatavo maltītes. Vakaros ir gandrīz neiespējami palikt savā istabā. Kad esmu tur,

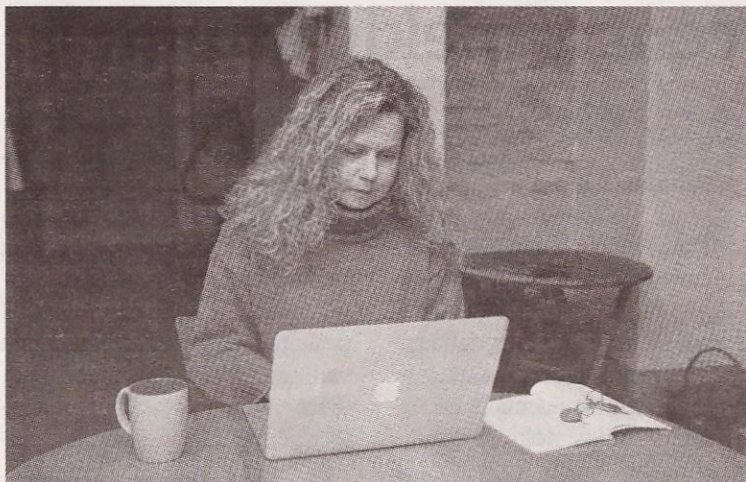

Foto: Kristis Kūla

Igauņu franču tulkotāja Heli Allika Rakstnieku un tulkotāju māju sauc par savu ideālo rezidenci.

trīs stundu pastaigā pa pilsētu. Arī mājās viņa mēdz doties garās pastaigās, bieži vien nūjo. Nūjas viņa paņēmusi līdzī arī uz Ventspili, bet tā arī ne reizi nav tās izmantojusi. Viņai grūti izskaidrot, vai tas ir slideno ielu, biezās sniega segas dēļ vai tāpēc, ka neierastā vide šķiet tik interesanta, ka negribas, ātrā solī ejot, kaut ko palaist garām. Allikai līdzī ir ērts un silts, ziemai piemērots apģērbs, kas ļauj nodoties garām pastaigām un izbaudīt apkārtni. «Šajās pastaigās man negribas pildīt pienākumus vai paveikt kādus sev uzliktus uzdevumus. Katra pastaiga sākas un beidzas vienā un tajā pašā vietā, bet es nekad neēju pa

viņai radies priekšstats – īsts ventspilnieks ir tāds, kuram rokās ir lāpsta. «Tas ir tik jauki, kā sniegs un lāpsta var vienot cilvēkus! Vairākkārt esmu novērojusi situāciju, kur kāds ar lāpstu tīra sniegu un otrs garāmejot viņu uzmundrina. Es, zināms, nesaprotu, ko tieši cilvēki saka viens otram, bet no viņu izturēšanās varu to nolasīt,» viņa smaidot stāsta.

«Vēl man ļoti patīk izdarīt secinājumus par vietu, skatoties, kas nopērkams lielveikalu augļu un dārzeņu nodaļās. Šis ir laiks, kad ziemeļos nekas neienākas un šeit, tāpat kā Igaunijā, no vietējiem dārzeņiem nopērkami tikai sakņaugi un kāposti,

es to izbaudu, jo nerunīga Igauniete, kas mīt manī, pārvēršas. Viņa sarunājas, jokojas, sveicinās ar visiem, jautā: *kā klājas?* Šādi esmu nodibinājusi neskaitāmas draudzības,» stāsta Allika. Viņa secina, ka abas kultūras viņā sadzīvo harmoniski un kopīgās ēdienreizes, mazie rituāli, kas raksturīgi franču kultūrai, dod viņas brīvajai, nedaudz nepieradinātajai igauņietes dabai tādu kā struktūru, arī vieglumu. Tajā pašā laikā viņa atzīst, ka sabiedriskums tomēr prasa piepūli un Ventspils Rakstnieku un tulkotāju mājā strādāt ir nesalīdzināmi vieglāk, šo varot saukt par viņas ideālo rezidenci. Šeit rezidenti ir noslēgtāki, viņi vairāk nododas darbam un cenšas netraucēt cits citu, kopā sanākot vien retās, bet sirsnīgās vakarēšanās. Turklāt Ventspils ielās tulkotāja izbauda to, ka nezina latviešu valodu, vien uztver atsevišķu vārdu nozīmi, kaut ko nolasa no konteksta. «Ļoti atbrīvojoša sajūta!» Šādi viņa nejutās piesaistīta vārdiem, valodai un domās var dzīvot tikai tekstā, būt pati savā telpā.

Allika katru dienu dodas divu

vienu un to pašu ceļu. Gribas piedzīvot jaunas vietas, jaunas situācijas. Šī pilsēta ir kā ideāla laulība starp jūru un mežu. Grūti noticēt, ka tā ir īstenība!»

Allika stāsta, ka, lai arī radies iespaids – Latvija un Igaunija ir ļoti līdzīgas, viņai šķiet interesanti, ka pat visvienkāršākajās arhitektūras formās ir tik daudz atšķirību. Piemēram, šeit viņa bieži pamana mājas, kas celtas no dzelteniem ķieģeļiem. Igaunijā tādu neesot, tur privātmājas lielākoties ir no koka vai baltiem ķieģeļiem, pārsvarā – baltā un zilā krāsā. «Tādi mazi sikumi, bet ir tik pārsteidzoši redzēt, kā, pabraucot 400 kilometrus uz dienvidiem, vide var būt tik atšķirīga!»

Tulkotājas viesošānās laikā Ventspilī ir tik daudz sniega, ka

bet mani fascinē, cik ļoti daudz veidos jūs protat pagatavot kaut vai tos pašus skābos kāpostus!» Arī Igaunijas klimats nav pārlietu dāsns, bet latvieši darot, ko vien spēj, lai pagatavotu vietējos dārzeņus pēc iespējas dažādāk. Ne tikai kāpostus, arī bietes un burkānus. «Lielākoties cilvēki taču saprot, ka janvārī no Itālijas atvestā gurķi vai grieķu vīnogās diez cik daudz vitamīnu nav, lai cik skaisti un koši tie arī nebūtu. Ievestajos augļos var būt vielas, kas mūsu organismam ir pat kaitīgas. To saprotam arī mēs, igauņi, bet šeit es redzu, ka to ne tikai domā vai saka, šeit to dara un īsteno. Es tiešām milu *Dimdiņu* skābētos kāpostus! Jūtos kā īsts šo produktu patriots,» viņa sirsnīgi smejas.

«Tas ir tik jauki, kā sniegs un lāpsta var vienot cilvēkus! Vairākkārt esmu novērojusi situāciju, kur kāds ar lāpstu tīra sniegu un otrs garāmejojot viņu uzmundrina. Es, zināms, nesaprotu, ko tieši cilvēki saka viens otram, bet no viņu izturēšanās varu to nolasīt.»
